
NEW ROLES OF THE FOREIGN LANGUAGE TEACHER WHEN APPLYING THE COMPETENCE APPROACH IN THE DIGITAL CLASSROOM

Diana Zhelezova-Mindizova

University of Ruse “Angel Kanchev” – Silistra Branch, Bulgaria

dianazhelezova@abv.bg

Abstract: The dynamics of the development of modern society brings to the fore the growing need for socially and technologically educated individuals capable of constructing their personal and professional behavior and making decisions for the benefit of society. All this demands rethinking the methodological basis of school education and changing attitudes from subject-oriented to competence-oriented teaching and learning, moving from the static concept of "learning content" and encyclopedic knowledge to the dynamic perception of competencies as a complex of knowledge, skills and attitudes that are developed at school and are enriched throughout life, towards "providing" the youngsters with life skills that will serve them as a full-fledged personality, social and professional realization and to ensure the sustainable development of future generations. The shift of focus in training from teaching knowledge to mastering key competencies and developing problem-solving skills brings to the fore the main features of the competency approach. In this report they are described as: integrated interdisciplinary interaction; practical orientation of the training; results orientation; application of innovative approaches and practices in the process of teaching and learning. Replacing teaching with learning means that what matters is not what teachers know and teach, but what skills students are expected to acquire and what results they should achieve. This is the essence of reversing the focus of education from subject-oriented learning to competence-oriented learning. It is the different understanding of the nature of the expected results and the purposes of school education that distinguishes the competence approach from the "traditional" one. In the traditional approach, the goals are focused on what students need to learn in the learning process - concepts, facts, rules, etc., relying on the fact that the more knowledge students acquire, the higher their level of education will be. Increasingly, however, these goals are not perceived by students in the digital classroom as valuable, and this makes their efforts sporadic, and their knowledge - unsustainable and ultimately - does not turn them into skills. The report introduces the European Framework for the Digital Competence of Teachers (DIGCOMPEDU), which contains a set of specific digital skills for raising the level and incorporating innovation in education. In this context, the new roles of the foreign language teacher as a mediator, moderator and expert in the digital educational environment are studied. The new roles of the teacher outline the profile of a professional with a high degree of flexibility, adaptability, transparency of his pedagogical style. A specialist who is able to analyze his professional behavior, to relate it to situations, to regulate it and direct it to external circumstances and individual characteristics. Such a person acts as field-independent and reflexive, in his behavior he stands out with individual, personal style. These new roles enable the teacher to value himself as a stimulator of his own potential for self-improvement and thus applying these roles may help to overcome inertial forces without external pressure and crisis reactions, without hurting his self-esteem.

Keywords: competence approach, digital learning environment, roles of teachers

НОВИ РОЛИ НА УЧИТЕЛЯ ПО ЧУЖД ЕЗИК ПРИ ПРИЛАГАНЕ НА КОМПЕТЕНТНОСТНИЯ ПОДХОД В ДИГИТАЛНАТА КЛАСНА СТАЯ

Диана Железова-Миндизова

Русенски университет „Ангел Кънчев“ – Филиал Силистра, България

dianazhelezova@abv.bg

Резиме: Динамиката на развитието на съвременното общество извежда на преден план нарастващата необходимост от социално и технологично образовани личности, способни да конструират личното си и професионално поведение и да вземат решения в полза на обществото. Всичко това налага преосмисляне на методологическа основа на обучението в училище и промяна на нагласите от предметноориентирано към компетентностноориентирано преподаване и учене, преминаване от статичната концепция за „овладяване на учебно съдържание“ и енциклопедичност на познанията към динамичното възприемане на компетентностите като комплекс от знания, умения и нагласи, които се развиват в училище и се обогатяват през целия живот, към „снабдяване“ на младия човек с умения за живот, които да му послужат за пълноценна личностна, социална и професионална реализация и да гарантират устойчивото развитие на

бъдещите поколения. Смяната на фокуса в обучението от преподаване на знания към овладяване на ключови компетентности и развитието на способности да се решават проблеми извежда на преден план основните характеристики на компетентностния подход. В настоящия доклад те са описани като: интегрирано междупредметно взаимодействие; практическа насоченост на обучението; ориентация към резултати; прилагане на иновативни подходи и практики в процеса на преподаване и учене. Замяната на обучението с учене означава, че е важно не какво учителите знаят и преподават, а какви умения се очаква да придобият учениците и какви резултати следва да постигнат. В това е и същността на обръщането на фокуса на образованието от предметноориентирано обучение към компетентностноориентирано учене. Именно различното разбиране за същността на очакваните резултати и за целите на училищното образование отличава компетентностния подход от „традиционния“. При традиционния подход целите са насочени към онова, което трябва да усвоят учениците в процеса на обучение – понятия, факти, правила и т.н., разчитайки, че колкото повече знания придобиват учениците, толкова повече се повишава нивото им на образование. Все по-често обаче тези цели не се възприемат от учениците в дигиталната класна стая като ценни и това прави усилията им спорадични, а знанията им – нетрайни и в крайна сметка – не ги превръща в умения. Докладът запознава с Европейска рамка за дигиталната компетентност на преподавателите (DIGCOMPEDU), която съдържа набор от специфични дигитални умения, за повишаване на нивото и включване на иновации в образованието. В този контекст са проучени новите роли на учителя по чужд език като медиатор, модератор и експерт в дигиталната образователна среда. Новите роли на учителя очертават профил на субект с висока степен на гъвкавост, адаптивност, прозрачност на неговата педагогическа култура. Специалист, който умеет да анализира професионалното си поведение, да го съотнася към ситуацията, да го регулира и насочва към външните обстоятелства и индивидуални особености. Такава професионална личност действа полнезависимо и рефлексивно, в поведението ѝ се откроява индивидуален, личен стил. Тези нови роли дават възможност на учителя да се остойностява като стимулатор на собствения потенциал за самоусъвършенстване и могат да помогнат инерционните сили да се преодолеят без външен натиск и кризисни реакции, без уязвяване на самолюбието и собствената самооценка.

Ключови думи: компетентностен подход, дигитална образователна среда, роли на учителя

1. УВОД

Компетентностите се определят като динамична съвкупност от знания, умения, нагласи и отношения, които се придобиват в процеса на обучение. Свързват се основно с поведението на личността – не сами по себе си знания или умения, а подходящи поведения, демонстрирани в конкретни учебни ситуации и необходими за постигането на резултати в конкретна дейност или при определена професионална роля. В средата на 60-те години на 20. век в езикознанието се появява понятието *езикова компетентност*, а по-късно за означаване на ситуационната уместност на езика се въвежда и терминът *комуникативна компетентност*.

През следващите две десетилетия за компетентности започва да се говори в различни области – теорията и практиката на обучението по чужд език, теорията на комуникацията, управлението на човешките ресурси, мениджмънта.

2. МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Концепцията за ключовите компетентности е залегнала в Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) и е последователно проведена в подзаконовата нормативна уредба. Така например общообразователната подготовка е пряко обвързана с придобиването на 8-те ключови компетентности от Рамката, като в същото време е изведена и девета, значима за образователната ни система компетентност – умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт. В държавния образователен стандарт за общообразователната подготовка са определени по всеки учебен предмет очакваните резултати от обучението в края на всеки етап – под формата на компетентности, сред които основно място намират ключовите компетентности.

Динамиката на развитието на съвременното общество извежда на преден план нарастващата необходимост от социално и технологично образовани личности, способни да конструират личното си и професионално поведение и да вземат решения в полза на обществото. Всичко това налага преосмисляне на методологическа основа на обучението в училище и промяна на нагласите от предметноориентирано към компетентностноориентирано преподаване и учене, преминаване от статичната концепция за „овладяване на учебно съдържание“ и енциклопедичност на познанията към динамичното възприемане на компетентностите като комплекс от знания, умения и нагласи, които се развиват в училище и се обогатяват през целия живот, към „снабдяване“ на младия човек с умения за живот, които да му послужат за

пълноценна личностна, социална и професионална реализация и да гарантират устойчивото развитие на бъдещите поколения.

Смяната на фокуса в обучението от преподаване на знания към овладяване на ключови компетентности и развитието на способности да се решават проблеми извежда на преден план основните характеристики на компетентностния подход:

- интегрирано междупредметно взаимодействие;
- практическа насоченост на обучението;
- ориентация към резултати;
- прилагане на иновативни подходи и практики в процеса на преподаване и учене.

Интегрирането на знания, умения и отношения от една предметна област в друга е важна особеност на компетентностния подход. Ориентацията към постигане на компетентности не е нова задача пред българското образование, но тази ориентация би била смислена и ефективна, ако подпомага решаването на задачи в различни житейски ситуации. Ако в миналото подходите на обучението са били насочени преди всичко към енциклопедичност, защото образоваността се е измервала с обема на знанията, то при компетентностния подход образоваността се свързва със способността на базата на придобитите знания да се демонстрират умения да се решават проблеми с различна сложност и в непознати ситуации от ежедневието.

Това изисква осигуряване на реален практически контекст за целите на обучението и разработване на учебните задачи по начин, който стимулира критическото мислене, екипната работа, творчеството, предприемчивостта, емоционалната интелигентност, вземането на решения – умения, които се превръщат в основни в 21-ви век.

Компетентностният подход се основава на интерактивни методи и нови технологии на обучение, които допринасят за развитието на независимост, инициатива, творчество, критично мислене у учениците и ги ориентират към специфичния ефективен резултат. Той акцентира върху разнообразието от форми за оценяване и върху начините за формиране на адекватна и на позитивна самооценка, за рефлексивен анализ на собственото развитие. Темпът на технологичните промени има дълбоко отражение върху икономиките и обществата – необходима е своевременна реакция и от страна на училищата към тази нова реалност. Използването на иновации в процеса на преподаване и учене, вкл. и технологични, допринася в голяма степен за повишаване на мотивацията за активна работа.

3. РЕЗУЛТАТИ

Замяната на обучението с учене означава, че е важно не какво учителите знаят и преподават, а какви умения се очаква да придобият учениците и какви резултати следва да постигнат. В това е и същността на обръщането на фокуса на образованието от предметноориентирано обучение към компетентностноориентирано учене. Именно различното разбиране за същността на очакваните резултати и за целите на училищното образование отличава компетентностния подход от „традиционния“. При традиционния подход целите са насочени към онова, което трябва да усвоят учениците в процеса на обучение – понятия, факти, правила и т.н., разчитайки, че колкото повече знания придобиват учениците, толкова повече се повишава нивото им на образованост. Все по-често обаче тези цели не се възприемат от учениците като ценни и това прави усилията им спорадични, а знанията им – нетрайни и в крайна сметка – не ги превръща в умения. Променените цели водят след себе си и промяна в определянето на учебно съдържание, в подбора на дейности и в подходите към оценяване, което може да се види и в следващата таблица. (Табл. 1)

Табл. 1 Сравнение между традиционните практики и подходи и компетентностния подход

Компоненти на учебния процес/ Подходи	Традиционни практики и подходи	Компетентностен подход
Образователни цели	Насочени към усвояване на определено учебно съдържание	Практически насочени, развиват личността и способностите да се прави пряка връзка с дейностите
Учебно съдържание	Центрирано върху предметно структуриране на знания	Заложеното за изучаване учебно съдържание е изцяло подчинено на придобиването на умения от ученика и прилагането им в практиката.

Учебни дейности	Подчинени на усвояване предимно на знания и възпроизвеждане на основни понятия, факти, закони, правила, принципи и т.н.	Учебните дейности водят към самостоятелно решаване на учебни проблеми на основата на получените знания, в т.ч. чрез изследвания, проекти, реферати и т.н.
Оценяване	Насочено към заложеното учебно съдържание, като най-често методите са статистически	Оценява се процесът, степента на участие и постигнатите очаквани резултати, като оценката е комплексна.
Резултати	Обем от знания, усвоявани за целите на конкретно изпитване или изпит	Готовност за решаване на различни по сложност проблеми, използвайки знанията.

Промяната на фокуса от преподаване към активно учене променя ролята на учителя, който от източник на информация се превръща в **медиатор и модератор** на информационния поток в условията на променени взаимодействия в класната стая. От учителя се очаква да бъде активен и включващ се „в ролята си на изследовател, а не на наблюдател“ (Doncheva, 2017). Така той има възможността „да провежда свои изследвания, базирани на собствени или други критерии“ (Zhelezova-Mindizova, 2019).

Учителят като медиатор – медиаторна компетентност

„Медианата“ в математиката е права, съединяваща връх на триъгълник със средата на срещулежащата среда. В статистиката е измерение на даден вариационен признак, намиращ се точно по средата на подредените във възходящ или низходящ ред единици на изследваната съвкупност. Съществува и исторически термин „медиатизация“ от фр. *mediatisation* (Речник на чуждите думи, 2004, с. 518), дефинирана в широк смисъл, като включването (сливането) на една монархия в друга, например превръщането в началото на XIX век на германските владетелни князе в самостоятелни членове на Германския имперски съюз. В медицината „медиатори“ (от фр. *mediateur*) са химични нискомолекулни съединения, с помощта на които се предават импулсите от нерви на мускулното влакно на външносекреторната жлеза или от една нервна клетка на друга. Медиаторната функция е свързваща, посредническа, но адекватно и „точно по средата“, свързваща същностите и центровете на различните страни. Качественото медиаторство предполага целенасоченост и познаване на страните, т.е. експертна компетентност. Учителят трябва да познава добре различните групи, с които е свързана ученическата и училищната общност в съвременните общества. Защото с предаването се налага и да трансформира сигнала, да насочва комуникацията – да посредничи между комуникиращите. Учителят – медиатор демонстрира изявена личностна, диалогова и праксеологическа рефлексия.

Учителят като модератор – модераторна компетентност

„Модерато“ в музиката е умерено (итал. *moderato*). „Модератор“ (от фр. *moderateur*) означава първо, техническо приспособление на машина за регулиране на движението; второ, приспособление на музикален инструмент за регулиране звука; трето, във физически аспект материя, намаляваща бързото движение на неутроните при атомно разпадане (пак там, с. 544). Учителят-модератор регулира, хармонизира, успокоява и с това улеснява. Учителят-модератор влияе. За да го прави добре, трябва да познава добре различните страни – отново да е експерт на едно оптимално равнище. Модераторната компетентност изисква умения за диалогова и праксиологическа рефлексия.

Това са достатъчни основания не само да включим *експертната медиаторна-модераторната компетентност* в схемата на професионално-педагогическите компетентности и личностни качества на учителя, но и да се погрижим за тяхното формиране и предварително упражняване в процеса на професионалната педагогическа подготовка и продължаваща квалификация.

4.ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За осъществяване на тази нова роля (Табл. 2) съвременният учител разполага със значителна свобода, която компетентностният подход предоставя – да организира самостоятелно учебната среда, да планира учебните дейности, да подбира методите, подходите и образователните ресурси, да обогатява образователния процес със ситуации, близки на реалните. Това му дава възможност да създаде „развиваща среда“, съобразена със спецификата на конкретните ученици, динамична и променяща се спрямо нивото на възможностите им, да включи в максимална степен съвременни средства за обучение, да приложи иновативни практики, за да направи урока си творчески, така че основният резултат от обучението да бъде не полученото от ученика знание, а опитът, придобит от системни дейности.

Табл. 2 *Експертна медио-модераторна компетентност на учителя по чужд език при прилагане на компетентностния подход в дигитална учебна среда*

Компоненти на учебния процес/ <i>Експертната медио-модераторната компетентност на учителя</i>	Експертна <u>медиаторна - модераторна компетентност</u> на учителя по чужд език при прилагане на компетентностния подход в дигитална учебна среда
Образователни цели	Планира самостоятелно или в екип дейностите по овладяване на чуждия език, чрез които образователните цели придобиват практическа приложимост.
Учебно съдържание	Използва междупредметни връзки и интердисциплинарни подходи , като подбира дейности за прилагане на чуждоезиковите знания в практиката.
Учебни дейности	Управлява учебния процес не толкова като информира, а като консултира учениците и фасилитира учебните дейности по чужд език.
Оценяване	Отчита постиженията , аргументира комплексната оценка и планира подкрепящи мерки.
Резултати	Изгражда увереност у учениците за използване на придобитите чуждоезикови знания за решаване на различни по сложност лингвистични проблемни ситуации.

В отговор на нарастващото осъзнаване, че преподавателите се нуждаят от набор от специфични дигитални умения, за повишаване на нивото и включване на иновации в образованието през 2017 г- се изработва Европейска рамка за дигиталната компетентност на преподавателите (DIGCOMPEDU). Тя цели да обхване и опише тези специфични за преподавателите дигитални компетентности организирани в 6 области:

Област 1. „Професионална ангажираност“ е насочена към по-широката професионална среда, т.е. използването на дигитални технологии при взаимодействие с колеги, ученици, родители и други заинтересовани страни, за индивидуално професионално развитие и за развитие на образователната институция.

Област 2. „Дигитални ресурси“ е насочена към компетентности, необходими за ефективно и отговорно използване, създаване и споделяне на дигитални ресурси за учене.

Област 3. „Преподаване и учене“ е посветена на управлението и организирането на използването на дигиталните технологии в преподаването и ученето.

Област 4. „Оценяване“ е насочена към използването на дигитални стратегии за подобряване на процеса на оценяване на учениците.

Област 5. „Овластяване на учащите“ се фокусира върху потенциала на дигиталните технологии за преподаване и изграждане на стратегии за учене

Област 6. „Подпомагане на дигиталните компетентности на учащите“ описва специфичните педагогически компетентности, необходими за улесняване на придобиването на дигитални компетентности от учениците.

5. ПРЕПОРЪКИ

В днешния динамичен свят овладенията чуждоезикови знания и умения никога не са достатъчни, необходимо е да се развива устойчивост и способност от страна на обучаемия и обучаващия да се адаптират към промените, налагащи цифрова трансформация на образователния труд. Това се очертава като първостепенна задача на учителя по чужд език и в помощ му идват съвременните технологии и актуални методически подходи. Целенасоченото прилагане на технологиите може да подпомогне обучението, без да го автоматизира, ако се използват програми и приложения, подкрепящи ученическите изследвания и предоставящи възможности за творчески дейности, ако се предлагат дигитални методи за проектиране, сътрудничество и общуване в рамките на училището и извън него. Наред с това учителят по чужд език днес е натоварен и със сериозната отговорност да осъществи прехода от безцелното натрупване на чуждоезикови знания към осмисляне на резултата от тези знания, да работи за интегрираното усвояване на необходимите ключови компетентности, независимо от своята експертиза и предметната област, която преподава, да осигури на всеки ученик реална ситуация за цялостно учене, да създаде чуждоезикови умения и готовност за учене през целия живот. Тази нова експертна *медиаторна-модераторната компетентност* на учителя по

чужд език кореспондира с успешното приприлагане на компетентностия подход и има дидактическия потенциал за изграждане на устойчиви образователни логаритми в дигитална учебна среда.

6. ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ

Докладът отразява резултати от работата по проект No 2020 - ФСс – 01 “Изграждане на професионални компетентности у студентите-бъдещи учители в Работилница по педагогическо майсторство”, финансиран от фонд „Научни изследвания“ на Русенския университет.

ЛИТЕРАТУРА

- Definition and selection of competencies DeSeCo. (2005). The definition and selection of key competences OECD. Retrieved April 31, 2020, from <http://www.oecd.org/dataoecd/47/61/35070367.pdf>
- Doncheva, J. (2017). Principles of training in line with the new thinking and action. Presented at “Mircea cel Batran” Naval Academy Scientific Bulletin, Volume XX –2017 –Issue 1. Published by “Mircea cel Batran” Naval Academy Press, Romania.
- McKenzie-Brown, P. (<http://languageinstinct.blogspot.com/2006/09/what-is-clt-language-competencies.html>) (06.04.2012)
- Teodorescu, T. (2006), Competence versus Competency. What is the difference? Performance Improvement, 45 (10), 27-30
- Teodorescu, T., Binder, C. (2004), Getting to the Bottom Line: Competence is what matters. Performance Improvement, 43 (8), 8-12
- The Council of Europe: a Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment; (2001), Oxford University Press, Walton street, Oxford OX2 6DP, p. 125-131
- Zhelezova-Mindizova, D. (2019). Analysis of critical thinking within the context of Benjamin Bloom`s taxonomy of educational objectives, Reports Awarded with "Best Paper" Crystal Prize, 58th Annual Scientific Conference of University of Ruse and Union of Scientists “New industries, digital economy, society -projections of the future II, “Angel Kanchev” University of Ruse, Union of Scientists – Ruse.
- Рамка за предприемаческа компетентност (ENTRECOMP) (2016) Publications Office of the European Union, ISBN: 978-92-79-67013-8 (print), 978-92-79-58538-8 (online), 978-92-79-63923-4 (ePub) <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/entrecomp-entrepreneurship-competence-framework>
- ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА от 22 май 2018 година относно ключовите компетентности за учене през целия живот (текст от значение за ЕИП) (2018/С 189/01, (2018) [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=EN)
- ЕВРОПЕЙСКАТА РАМКА ЗА КОМПЕТЕНТНОСТИ В ОБЛАСТТА НА ЦИФРОВИТЕ ТЕХНОЛОГИИ ЗА ГРАЖДАНИТЕ (DIGCOM) (2016) Publications Office of the European Union, ISBN: 978-92-79-66966-8 (print), 978-92-79-58876-1 (PDF), 978-92-79-63958-6 (ePub) <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/digcomp-20-digital-competence-framework-citizens-update-phase-1-conceptual-reference-model>
- ЕВРОПЕЙСКА РАМКА ЗА ДИГИТАЛНАТА КОМПЕТЕНТНОСТ НА ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ (DIGCOMPEDU) (2017), Publications Office of the European Union ISBN: 978-92-79-73718-3 (print), 978-92-79-73494-6 (pdf) <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/european-framework-digital-competence-educators-digcompedu>